

Z vstopom v nacionalno državo je postala naša organizacija nositeljica važne kulturne in prosvetne naloge; čimjačje in čimširše bo njeno kulturno in prosvetno delovanje tembolj bo služila narodu in državi. Kulturno in prosvetno delo naj ne bo le sredstvo drugim ciljem temveč naj služi samo svojemu vzvišenemu idealu.

PROSVETA

Glasnik Poverjenišva UJU v Ljubljani
o kulturnem in prosvetnem gibanju učiteljstva.

MIROSLAV ZOR:

Lutke v šoli.

Učitelj, in naj bo v mestu ali na deželi, je danes eden glavnih činiteljev pri prosveti naroda. Skoro ni društva, v katerem ne bi bile zastopane naše vrste. Na vseh poljih se udejstvujemo, povsod vzdržujemo ali ustanavljamo.

Skoro ves svoj prosti čas posvečamo temu delu izven šole in ni se zastonj že marsikdo oglašil, da bi se naj vse to naše prosvetno delo držalo izključno le šole. Navadno delamo in delamo, pa se z našim trudom ponašajo drugi. Lahko pa bi delali isto in še več in naš trud bi koristil največ le šoli in našemu stanu. Oklenimo se intenzivneje šole, ustanavljajmo v šoli prosvetne ustanove.

Sicer se je že začelo, a v mnogo premajhni meri. Začelo se je s šolskimi odri in z njih predhodnicami z deklamacijami, dialogi itd., ki jih prednašajo otroci. Lahko bi se prirejale šolske javne telovadbe, lahko bi se ustanovile na vsaki šoli šolske javne knjižnice — ne samo na nekaterih. Mnogo bi se dalo še naštetj.

Moj namen je nekaj drugega. Marsikatera šola se danes lahko ponaša s svojim šolskim odrom, ki si ga je postavila z lastno pridnostjo in pomočjo šoli naklonjenih okoličanov. V »Učit. Tov.« lahko čitamo o delovanju teh odrov. Žal, da se ne dajo ustanoviti na vseh šolah. Poglejmo vzroke, zakaj ne more imeti vsaka šola svojega odra. Več je teh vzrokov. Prvi in poglavitni je današnja draginja in pomanjkanje mecenov. V šolskem okolišju, kjer ljudje niso naklonjeni šoli in učiteljstvu, se težko dobi denar za tako napravo. Tudi z malimi prireditvami ne. Kje pa naj drugje vzamemo denar ali pa material?

Drugi vzrok je ta, da v šoli ni pravega prostora. Zelo nerodno je postavljati oder vsakokrat posebej. Pri postavljanju se pokvari zdaj to, zdaj ono.

Ne bom našteval še drugih vzrokov. Poglejmo še, kako vpliva oder vzgojno na gledalce. Pri vsaki igri mora vplivati umetnost prednašanja in pa umetniška scenerija, kajti samo prednašanje in najsibo še tako dovršeno, vpliva le polovičarsko na fantazijo gledalca, ki si ne more predstavljati ne kraja, ne časa gotovega dogodka. Velikega pomena je torej pri vsaki igri scenerija. Kakšna pa je ta pri naših šolskih odrih? Malokje je dobra, večina je slaba in neestetična. Če je scenerija slaba, mora biti prednašanje igre dovršenejše, če se hoče, da bo igra količkaj učinkovala. Kakšno pa je to prednašanje? Če igrajo odrasli, je slabo, če igrajo otroci, je morda še slabše. Težko je dobiti na deželi in med otroci dobrih igralcev — seveda so tudi izjeme, ki pa skoro ne pridejo v poštev.

Če je torej prednašanje slabo in še scenerija slaba, nam šolski oder malo koristi. Seveda se da vse to počasi izboljšati, zvezano pa je vedno s precejšnjimi stroški.

Vsemu temu se da odpomoči, če ustanovimo na šoli marijonetno gledališče. Ne mislite, da je to »gašperltheater«

izpod Tivolija, ne majajte z glavo oni, ki niste še tega videli. Čudno je res pri tem, da nikdo ne verjame v izbornost marijonet, dokler sam ni videl. Kdor pa je enkrat videl, mora biti prijetno iznenađen. Zatorej si najprvo ogledite, potem šele govorite, kdor pa ni videl, tudi nima pojma o vsem tem. V Ljubljani je v »Mestnem domu« dovršeno marijonetno gledališče, tega si ogledite, lastnik ga bo gotovo radevolje pokazal vsakemu, kdor se bo zanimal zanj.

Marijonetno gledališče bi se dalo napraviti na vsaki šoli, prav na vsaki, ker ne stane veliko, ker ne zavzame toliko prostora in ker ga je lažje napraviti. Vsak količkaj praktičen učitelj si ga bo sam napravil, stroški bodo pa tako malenkostni, da skoro v poštev ne pridejo. Material se dobi povsod in ko sem delal jaz marijonetno gledališče, se ne spominjam, da bi kupil kako stvar našla zanj. Seveda — če se hoče dovršeno gledališče, bo že treba šteti semintja par dinarjev, nikdar pa ne toliko, kakor pri velikem odru.

Za marijonetno gledališče je treba ogrodja, scenerije, lutk in igralcev. Ogrodje je preprosto, kdor ga ne more sam napraviti, mu ga bo za mal denar izdelal vsak mizar. Scenerija je lahka, ker je majhna in učitelj, ki zna količkaj slikati, jo bo napravil z lahkoto, mnogo lažje in lepše, kakor n. pr. velike kulise pri šolskem odru. Z lutkami je stvar težavnejša. Treba je potrpljenja in nekoliko več praktičnosti, kajti lutka mora biti anatomsko gibljiva in pravilno oblečena. Preostanejo še igralci, ki dajejo lutkam življenje. Ker se teh igralcev ne vidi, ni treba, da bi imeli bogve kakšnih igralnih sposobnosti, treba je znati le premikati lutko in deklamirati. To bo znal vsak(a) tovariš(ica). Cela stvar ni tako težavna, kakor izgleda, treba je le poizkusiti.

Marijonetno gledališče bi vplivalo največ s svojo umetniško scenerijo, in če so igralci izvežbani, tudi z igranjem, kajti včasih se da igro bolje igrati z lutkami, kakor z živimi igralci.

Da se stvar povzdigne, naj bi se pri vsakem okrajnem učiteljskem društvu organiziral poseben odsek, ki bi prevzel ustanavljanje marijonetnih gledališč po vseh šolah okraja. Lahko bi se delo razdelilo. Gotovo se bo našel v okraju učitelj, ki bo posebno dobro izdelaval lutke, drugi bo zopet lepo slikal itd., tako bi vsak eno stvar napravil v večji množini in stvar bi bila v redu. Odsek za marijonetna gledališča naj bi nadalje skrbel za primerne igre. Slovenskih iger sicer še nimamo, treba jih bo pač prevajati ali prenašati, ali pa na novo spisati.

V najkrajšem času bi dobile lahko vse šole svoja marijonetna gledališča. Treba je le poskusiti, uspeh bo mnogo lepši kakor pa pri šolskih odrih.

Kdor se zanima za stvar, mu bo gotovo tudi spis dr. Iv. Laha o marijonetnih gledališčih v »Popotniku« iz l. 1921. dobro došel. Za natančnejša navodila sem pa tudi jaz vsakomur na razpolago.

Stavki z ozirom na slovesno obhajanje državnih praznikov.

(Sprejeti na zborovanju učiteljskega društva za Mariborsko okolico dne 4. oktobra 1924 v Mariboru.)

1. Ker smo dosegli svojo jugoslovansko državo in dinastijo lastne krvi, smo dolžni v svojem narodnem in državnem ponosu z velikim zanosom in s pomnoženo navdušenostjo prirejati ob državnih praznikih slavnosti, ki naj bodo tudi prebivalstvu dostopne.

2. Te slavnosti naj obstoje iz cerkvene in šolskega dela.

3. Za obhajanje cerkvenega dela zaprosi šolsko vodstvo pravočasno, in sicer le pismeno (nikdar ustmeno) pristojni župni urad za sv. mašo ob primeri uri, ki določa šolsko vodstvo, da se je more udeležiti vsa šolska mladina in

odrasli. Obenem zaprosi šolsko vodstvo župni urad, naj da tudi on razobesiti raz zvonik in župnišče državno zastavo ter naj povabi tudi prebivalstvo na cerkveno slavnost in k razobešanju zastav.

4. Pri sv. maši oziroma po nji, ko se je odmočila skupna molitev za kralja, vladarsko hišo in državo, zapoje šolska mladina skupno s prebivalstvom s spremljevanjem orgel državno himno.

5. K obema deloma slavnosti povabi šolsko vodstvo razen učiteljstva s posebno pismeno okrožnico proti podpisom še:

a) duhovništvo v kraju;

b) vse ude krajnega šolskega sveta z načelnikom;

c) vse ude občinskega odbora z županom. Ako je v šolski občini več političnih občin, vse odbornike in župane teh občin;

č) orožniško postajo;

d) požarno brambo;

e) finančno stražo in

f) v kraju oziroma šolski občini obstoječa društva itd. ter ustmeno po šolskih otrocih tudi odrasle.

6. Šolski del slavnosti naj obstoji po možnosti iz

a) slavnostnega govora z ovacijo državi in vladarju;

b) petja državne himne;

c) poklona v obliki pismene vdanostne izjave vladarju potom srezkega glavarja, ki jo podpišejo vsi pričujoči funkcionarji in če le mogoče tudi iz

č) prirejanja živih slik, kratkih gledaliških prizorov oziroma prednašanja in petja domorodnih pesmi;

d) večje slavnosti se naj raztegnejo na popoldne v obliki vsaj ene šolske veselice na leto.

Kdor plove brez smotra in jasne smeri v svetovni reki, je izgubljen, ta služi le drugim; zato se moramo vprašati: ali imamo pravi smoter, pravi ideal, brez pravega ideala in jasne smeri ni mogoč napredek. Kake kulturne in prosvetne ideale imamo izven šole? Usmerjajmo tudi v tem pravcu svojo pot!

7. Slavnosti obhajanja državnih praznikov se udeleži učiteljstvo s šolsko mladino korporativno istotako šolskih veselic.

8. Skupno petje državne himne v cerkvi smatramo za neobhodno potrebno sredstvo za vzgojo dinastičnega in državnega čustvovanja ne samo v srcih mladine temveč tudi odraslih, zato obžalujemo močno, da je ministrstvo ver s svojim odlokom z dne 15. marca 1924, V. K. broj 844 do nadaljnjega ustavilo petje državne himne v cerkvah dotlej, dokler se ne določi novo primernejše besedilo, s tem nam je odvzelo najboljšo vzgojno sredstvo in nam je nizužalo patriotično in dinastično razpoloženje ter je državnim praznikom zagrnilo njihov vzvišen pomen v meglo, zato prosimo, naj se ta odlok ne samo kot jako neumesten, temveč tudi kot patriotizmu naravnost škodljiv, razveljavi.

9. Ministrstvo ver blagovoli izdati vsem cerkvenim uradom odlok, naj v smislu teh stavkov podpirajo in pospešujejo slovesno obhajanje vseh državnih praznikov.

Izdelava kulis in šolskega odra z nalepljenjem.

Celoten šolski oder in kulise za šolske odre se dajo prav efektno izdelati z izrezavanjem in nalepljanjem barvastega papirja. Tak oder nudi gledalcu prijeten utis, pestre plastične slike. Še lepši efekt zadobi zvečer pri razsvetljavi — izgleda tako, kot bi bile lakirane oljnate slike.

Delo ima tudi to dobro stran, da je tak oder zelo praktičen in izpeljiv v vsaki učni sobi ter je zelo soliden in trepežen. Vsaka eventualna poškodba (trganje n. pr. pri platnenih kulisih) se da hitro popraviti s prelepijenjem enakega papirja, tako da so slike vedno dobro ohranjene.

Tudi je tak oder hitro razdrt in praktično zločljiv.

Načrte takega odra in kulis v manjšem obsegu je poslal tov. Ljudevit Komar, učitelj v Ponikvi ob južni železnici našemu uredništvu. Kulise in oder bi se dalo narediti hitro tudi po šabloni, če bi se oglasilo dovoljno število naročnikov. Prav primerno bi bilo, ako bi se ob priliki pokrajinskih skupščin Pov. UJU priredilo tudi razstave, na katerih bi se razstavili modeli takih izdelkov. Model nalepljenega odra in kulis obsega pred-

nje lice, sobo, pokrajino ter stranske kulise.

Tov. Komar je pripravljen izvršiti tak oder tudi drugje, če se obrnejo tovariši nanj.

V izdelavi ima še drugo serijo vzorcev v narodnih motivih.

Oder je sestavljen iz dveh stranskih in dveh povprečnih sten — ki vse skupaj tvorijo lice — ter se postavijo v kratkem času. Vse ogrodje sestavljajo tanke letve.

Načrti so tako sestavljeni, da so uporabni za vse šole, ki imajo 5.50—7 m širine in 3.20—3.80 m višine šolske sobe. Delo je trepežno in solidno. Eventualne poškodbe se v par minutah popravijo tako, da se prelepi na ranjenem mestu z istobarvnim papirjem.

Večinoma se rabi le dve sliki, soba in pokrajina, ki sta glavni sliki na odrih, drugo se temu primerno prikroji.

Oder v tem slogu je zgrajen popoln v treh mesecih.

Kdor želi podrobnih pojasnil ali naročil, naj se obrne na spredaj označeni naslov.

Naša kulturna organizacija.

Predavanja in poročila pri društvih.

—s Učiteljsko društvo za Maribor in bližnje okolice, 7. maja 1924 v Mariboru Od 114 članov, navzočih 98.

Waldorska šola in pedagoška načela dr. Steinerja, predaval tov. A. Skala. Poučni izlet v plinarno v Melju.

—s Učiteljsko društvo za brežiško-sevniški okraj, 10. maja 1924 na Vidmu. Od 67 članov navzočih 46.

O samoizobrazbi učiteljstva, predaval tov. Copič. Sklenilo se je ustanoviti v okraju več »Pedagoških krožkov«, kjer bi nastopili agilnejši tovariši in tovarišice s predavanji. Prvi se ustanovi po tov. Bregantu v Sevnici.

—s Slovenjebistriško učiteljsko društvo, 10. maja 1924 v Poljčanah. Od 46 članov, navzočih 39 (69%).

O našem položaju, poročal strok. tajnik tov. R. Dostal.

—s Logaški krožek okrajnega učiteljskega društva, 17. maja 1924 v Logatcu. Od 46 članov, navzočih 29.

Pravni in gmotni položaj učiteljstva in novi uradniški zakon, predaval tov. Vlad. Požar.

Kako pospešuj osnovna šola idejo narodnega in državnega edinstva?, predaval tov. Doljak.

—s Tržiški krožek, 17. maja 1924 v Šmarjeti. Od 46 članov, navzočih 46.

Najnovše določbe zakona o taksah s posebnim ozirom na prosveto, predaval tov. Brezovar.

O ženskem vprašanju drugod in pri nas, tov. nadzornik Lj. Stiasny.

O poslu, odgovornosti in nagradah šolskih voditeljev, tov. Aleksander Lunarček.

—s Radovljiško učiteljsko društvo, 17. maja 1924 v Kranjski gori. Od 46 članov, navzočih 46.

O stanovskih vprašanjih s posebnim ozirom na prevedbo, predaval tov. strokovni tajnik Rud. Dostal.

—s Litijsko učiteljsko društvo, 17. maja 1924 v Ljubljani. Od 78 članov navzočih 64, t. j. 82%.

Zahteve modernega pouka v splošnem; kako se je razvil problem nazornega pouka, predavala tov. gđc. Krista Schullerjeva.

Iz ujetništva v Rusiji, predaval tov. Iv. Gabrovšek.

—s Učiteljsko društvo za marenberški okraj, 21. maja 1924 na Kaplji. Od 33 članov navzočih 19.

Najperečejša tekoča stanovska vprašanja, predaval tov. Hren.

Nekaj o papirju, tisku in časopisju, predaval tov. Jože Mravljak.

—s Kamniško učiteljsko društvo, 21. maja 1924 v Radomljah. Od 74 članov navzočih 55.

Učitelj opisan v slovenski literaturi, poročal tov. Ciril Petrovec.

—s Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj, 4. junija 1924 v Mariboru. Od 114 članov navzočih 86, t. j. 75%.

O delovnem principu v elementarnem razredu, predavala tov. gospa M. Godčeva.

—s Učiteljsko društvo v Murski Soboti, 4. junija 1924 v Murski Soboti. Od članov — navzočih 3/4.

O zgodovini Prekmurja, predaval prof. Orožen.

Podmladek Rdečega Križa, predaval tov. nadzornik Cvetko.

—s Učiteljsko društvo za Ptuj, 5. junija 1924 v Ptuj. Od 137 članov navzočih 87.

Kako se gačijo živali (s praktičnim poizkusom pred zborovalci), predaval tov. Cepič.

Socialna ustanova učiteljstva, poročal tov. Muzek.

—s Učiteljsko društvo za ljubljansko okolico, 11. junija 1924 v Ljubljani. Od članov navzočih 150.

O telesni vzgoji, predavala tov. M. Sekulova, s praktičnim nastopom pod vodstvom tov. Kredarjeve.

Ekskurzija, ogledovanje pivovarne »Union« v Ljubljani.

—s Slovenjebistriško učiteljsko društvo, 14. junija 1924 v Šmartnu na Pohorju. Od članov navzočih —?

O modernem pevskem pouku, predaval tov. Šegufa.

POROČAJTE o vseh prireditvah in izvedenem prosvetnem delu, ne našajte se, da bodo poročali drugi. Poročila naj bodo kratka, točna in popolna.

KULTURNO SAMOIZOBRAŽEVALNO DELOVANJE ZVEZE JGSL UČITELJSTVA V ITALIJI.

Poročilo samoizobraževalnega odseka: Samoizobraževalni odsek je imel letos štiri seje.

Socialno izobraževalni tečaji.

Hoteli smo dvigniti izobrazbo učiteljskega stanu s socialnimi tečaji pri Sv. Luciji in krožkovimi izobraževalnimi sestanki. Socialnega tečaja pri Sv. Luciji se je udeležilo okrog 100 članov. Dejstvo, da je število udeležencev vsako leto večje, nam dokazuje, da so tečaji potrebni. Pripoznavi pa moramo, da nedostaja predavanjem na tečaju enotnosti in sistematičnosti; predmeti predavanj so izolirani in se ne morejo združiti v en sam problem. Doseči bomo morali, da bodo vsa predavanja obravnavala le eno glavno vprašanje; le tedaj bomo dosegli neko organsko in dejstveno kulturo, ki bo naš namen. So pa zopet razlogi, ki govorijo za sedanjí način; spoznamo namreč čim več kulturnih osebnosti, kar je važno za naše obzorje; tudi bomo pozneje, ko bomo uredili notranji del predavanj glede enotnosti, lahko zbirali izmed onih, ki nam bodo največ nudili.

Izobraževalni krožki.

Drugo sredstvo, s katerim želimo dvigniti izobrazbo članov v okviru naše Zveze, so sestanki članov, ki bivajo v neposredni bližini in se lahko shajajo vsaj enkrat na mesec. Letošnje leto nas je izučilo, da so člani duševno pripravljene za take sestanke in da je treba le tovarišev, ki znajo in hočejo voditi izobraževalne krožke.

Število in obisk sestankov.

Prva naloga samoizobraževalnega odseka je bila letos, da se krožkovi izobraževalni sestanki začnejo in organizirajo. Druga naloga pa je bila, da dobijo udeleženci sestankov prave in globlje pojme iz sociologije. V Idriji, kjer je precej tovarišic, ki so vse organizirane, so se sestanki vršili redno. Bilo je 10 predavanj, ki se jih je udeležilo poprečno po 15 članov. V postojnskem okraju so delovali trnovski, šentpeterski in vipavski krožek; člani iz postojnskega krožka so se udeleževali sestankov v St. Petru. Ko bo imel postojnski krožek svoje lastne sestanke, bo izobraževalno delo v okraju urejeno. Bilo je 19 predavanj, ki se jih je udeležilo po 12 članov. V koperskem okraju je bilo delovanje oteženo, vendar so bila prirejena 4 predavanja, ki se jih je udeležilo po 5 članov. V tolminskem okraju so se tovariši shajali in na prijateljskih sestankih priredili 5 predavanj, ki se jih je udeležilo po 5 tovarišev. V voloskem okraju so sestanki zaradi slabih komunikacijskih zvez skoro nemogoči, vendar sta bili 2 predavanja, ki sta se jih udeležila po 2 tovariša. V Trstu je precej učiteljev in učiteljic, vendar sta bila le 2 sestanka, ki se jih je udeležilo po 15 članov. Izobraževalnega dela ni bilo v pazinskem, goriškem in sežanskem okraju. V pazinskem okraju so sestanki nemogoči zaradi razmer in zaradi terenskega svojstva dežele; poudariti pa moram, da tovariši kljub nesrečnim razmeram niso pozabili na izobrazbo in da jim časovni kulturni dogodki niso tuji. Neopravičljivo pa je nedelovanje v goriškem in sežanskem okraju.

Temata predavanj.

Na sestankih je bilo 42 predavanj sledeče vsebine: Uvod v sociologijo, Posameznik in družba, Osnovni pojmi iz sociologije, Postanek in bistvo države, Liberalizem in kapitalizem, Utopični socializem, Temeljni nauki marksizma, Šola in družba, Socialna zgodovina Slovencev, Poročilo o Ušeničnikovi »Sociologiji«, Poročilo o Krekovem »Socializmu«, Poročilo o Engelsovi knjigi »Od utopije do znanstva«, Poročilo o Zgečevi knjigi »Vzgoja najširših plasti našega naroda«, Uvod v narodno gospodarstvo, Življenjepis Angleža Morrisa, Kaj nam je najpotrebnejše, Pojem filozofije, Utilitarizem in evolucionizem v etiki, Etični darvinizem, Kritika evolucionizma, Kantova etika naziranja in mišljenja, Etika in religija, Krščanska etika, Esteticizem v etiki, Etična vzgoja, Šolska vzgoja in etika, Impresionizem in ekspresionizem, Zgodovina italijanskega šolskega zakonika, Italijanski šolski zakonik, Novi šolski zakon in nove šolske odredbe, Novi učni načrt za ljudske šole, Novi zakon o načinu usposobljenosti izpitov.

Razvidno je, da ni bilo v snovi predavanj prave enotnosti. Krivo je bilo to, da sestanki še niso bili urejeni in ni bilo povsod predavateljev, ki bi jim bila znana sociologija.

Načrt za drugo leto je sledeči:

Centralna knjižnica.

Ustanovila se bo Zvezina knjižnica, ki bo obsegala draga in zares znanstvena dela; posluževali se je bodo predavatelji in oni člani, ki se ne bodo mogli udeleževati sestankov.

Delovanje krožkov.

Sestanki naj se nadaljujejo, kjer so se že vršili, pomnožijo naj se, kjer jih je bilo premalo, začnejo naj se tam, kjer jih letos ni bilo.

Predavatelji.

Odsek bo zbral iz vsakega krožka po enega člana, ki ima sam zadosti izobrazbo in se zaveda, da je izobraževalno delo njegova dolžnost.

Statistika.

Neobhodno potrebno je, da se uvede redno dopisovanje med odsekom in voditelji sestankov. Po vsakem odseku naj se takoj poroča, kdaj je bil sestanek, kdo je predaval, kaj je bil predmet predavanja in koliko članov se je udeležilo sestanka.

Program predavanj.

Kjer ni bilo letos predavanj iz sociologije, naj se vršijo drugo leto. Krožki pa, ki jim je sociologija že znana ali pa jo bodo končali v kratkem, naj obravnavajo na sestankih vzgojensko vprašanja na sociološkem in filozofskem temelju, posebno pa naj proučujejo načela in vrste delovne šole.

Nekaj pa nam je najpotrebnejše. Prepričani moramo biti, da je etično življenje višek kulture in da bomo premagali nasprotnike, ko bomo pravno boljše živeli kot oni.

PODPIRAJTE »NARODNO PROSVETNI SKLAD« Pov. UJU, da pridemo čimprej do večjega razmaha in osamosvojitve našega narodno prosvetnega dela.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolske ljudske knjižnice.

—pk Hum pri Ormožu. Vodstvo Davorin Trstenjakove ljudske knjižnice se iskreno zahvaljuje učiteljskemu društvu v Marenbergu za v tem mesecu naklonjeni dar 100 dinarjev. Posnemajte!

Izleti in ekskurzije.

—pi Letošnje počitnice so bile za našo šolsko mladino posebno pomenljive. Na predlog nestorja tukajšnjega učiteljstva, tovariša Janka Škrbinca, so šolska vodstva v Višnji gori, Stični in St. Vidu priredila medpoučniški šolski zlet na Obojno, med Stično in Litijo stoječo goro s prekrasnim razgledom. Ker se je zleta udeležilo okoli 150 učencev in učenk, so tukajšnje tvrde izdatno prispevale z jestvinami in pijačo. G. M. Omahen je podaril svinjetino, lastnik vile Jenčič pa izborno pijačo, ki so jo pomešano z vodo, mogli piti tudi šolarji, ker studenci po hribih niso povsod zdravi. Iz samostana od g. opata smo dobili velik daljnogled na stativu, gg. Gorišek, Škufca in drugi so poskrbeli vozove. Tako smo torej odšli 15. avgusta popoldne na zlet in prenočili pri sestankih ter imeli v soboto, 16. avgusta krasen razgled proti severu od Litije do Triglava in dalje. G. župan Erjavec iz Drage nam je razložil posamezne vrho-

ve in nas je končno še fotografiral, ker se peča, mimo raznih drugih funkcij, tudi s fotografijo. Posebno pa nas je razveselilo, ko se je pripeljal okoli desete ure dopoldne na domačem vozu g. nadučitelj Škrbinc sam, ki ga je na vrhu igrajoča se mladina veselo obsula. Pripeljal je seboj lep kos govedine, iz katere so navzoče gospodične pripravile slasten golaž po njegovem načinu, v resnici tako, kakor ga zna skuhati samo naš Janko. Popoldne smo se napotili proti domu in smo, sicer nekoliko trudni, toda veseli in židane volje, prišli v Višnjo goro. Mladina je dobila kavo v gostilni g. Škufca, odraščenci pa so se pokrepčali z izbornim pivom. Učenci in učenke so šle v mraku domov, gg. Omahen, Jevnikar, Rojc, Erjavec, Gros, Samec in Tekster pa so priredili pogovor za elektrarno Zagradec-Krka; prisostvovala sta tudi gg. Pešec iz Šmarja in Rus z Grosupljega. Pogovor je tekel tako ugodno, da je obljubil gosp. Omahen iz svojega kupiti rezervni parni stroj, g. Erjavec z nekaterimi tovariši pa dinamo. — Po končanem pogovoru so nas zabavali z godbo in petjem (klavir g. tovariš Škrbinc) mladi gospodi in gospodične do približno polnoči. Tako smo končali lepo prireditve veseli tembolj, ker smo v našem kraju prvi s takim izletom. Medpoučniške izlete priporočamo tudi ostalim šolam kot izborno pedagogično razvedrilno in poučno sredstvo.

— AKO IMATE V SVOJEM KRAJU KNJIŽNICO, POGLEJTE, če je prejela najnovejši katalog Učiteljske tiskarne. Ako ga ni prejela, sporočite po dopisnici, da se ji ga dološlje. Sporočite natančne naslove vseh knjižnic v vašem kraju v to svrhol!

Šolske razstave.

—po Šolska razstava na Talčjem vrhu pri Črnomlju. Viadukt pri Otovcu je eden najinteresnejših delov belokranjske železnice. Delo je vodil inž. Horvat in ga tudi odlično izvršil. Par streljajev od viadukta stoji prijazna taločka šola. Okolica je tipično kraška in tov. Čebular izpreminja ograjeno šolsko gmajno v ličen in zanimiv šolski vrt. Mimogrede povedano — je napravil tudi tu kr. šol. svet napako, da je vrtno ograjeno predno je bil svet splaniran. Na vrtu je opaziti prav lep napredek in trpelo bo še nekaj časa, predno bo vse delo končano. Vse drugo lice pa kaže notranjost šole. Letošnja razstava je bila razdeljena na več oddelkov, med katerimi je bil pač najbogatejši risarski. Uspehi so prav odlični, kar je znak, da ima tovariš prav dobro metodo in goji predmet z vso vnemo. V začetku drži vajeti čvrsto napete in jih le polagoma popušča. Na ta način dobi tudi sigurno linijo, ki je najbolj merodajna stran risanja. Pri barvi pa plane vsa otroška domišljija na dan. Barve se prelivajo na vse mogoče načine, da je dosežena najbujnejša pestrost, ki jo tako ljubi otroška duša. Veliko važnost polaga Čebular tudi na podpise pri risbah in jih spravlja v sklad s celoto, kar daje risbam poseben značaj. Važno je tudi kmetijsko risanje, ki se goji še malokje, je pa za kmet. prihod. pouk največje važnosti. Tesno v zvezi je rokotvorni pouk, ki se naslanja na potrebe domačega gospodarstva. Cel muzej najrazličnejših modelov gospodarskega orodja in priprav je razstavljen, kar vzbuja zanimanje kmetiškega ljudstva. Prav nazorno je razložen moderni panj s premakljivim satovjem, da se lahko tudi najbolj zakrknjen starokopitnež prepriča o praktičnosti modernega panja. Da pa pokaže tudi res praktično stran naprednega čebelarstva, je preuredil tov. Čebular star kmetiški čebelnjak v moderno čebelarsko opazovalno postajo. Stara zunanost vabi domače prebivalce, da ne najdejo izgovora po novih dragocenih zgradbah, ki stanejo ogromno denarja. Končnice panjev je poslikal z najrazličnejšimi prizori raznih pravljic, ki vabi staro in mlado in pri tem kar nehote opazuje tudi življenje čebel. Čebelnjak stoji v vasi proč od šole in tako imajo priliko tudi neverjetni Tomaži na skrivaj pogledati v kraljestvo Binetovih čebel, kadar ga ni doma. Potem ni čuda, da raste zanimanje za napredno čebelarstvo na Talčjem vrhu od dne do dne. — Pomanjkanje raznih učil ni menda nikjer tako občutno kakor ravno v Beli Krajini. Na tej šoli pa se množi zbirka

* To vidimo pri narodni ornamentiki, kjer se mora dovoliti otrokom vsa prostost. Tu naj se deca razigra v formi in barvi, tu naj pokaže svojo notranjost!

od dne do dne in stroški so prav minimalni. Odlične zgradbe mostiščarske vasi se pomudimo pri Taboru, ki nas spominja na turške čase. Iz grobega betona je lično zgrajen hrib, ki ga venča lična cerkvena, obdana z visokim močnim zidom. Učiteljeva beseda razpali otroško domišljijo in že se vname vroč boj na Taboru med napadalci in obleganci... Za prirodopisni pouk si je pripravil Čebular lepo zbirko najrazličnejših preparatov. Zlasti ptice so lepo pripravane, ker imajo tudi svojo karakteristično »okolico«. Škorec kuka skozi odprtino iz dupla, drugi mu pa žvižga pred duplom, druge ptice so na gnezdih, srakoper je ravno »odprl svojo mesnico« na črnem trnu in prodaja »meso« raznih broščev in mladih tičkov, plahi hudournik pa prhuta z ostro razpetimi krili pod šolskim stropom. Šola nam kaže vsepovsodi delo, za katero je človek ustvarjen. Z delom pa pride človek do blagostanja in boljšega življenja. Čebular kaže s svojim delom deci, da je lahko z marljivostjo doseči vse, tudi navidezno težke cilje. Naš kmetiški človek je realist in on ne veruje samim besedam in teoriji, ampak hoče vzgledov in dela. Kjer najde oboje, je njegova nezaupljivost razorožena in tam ne opravijo niti osebni, niti načelni nasprotniki nič, ampak naletijo na odkrite zagovornike šolstva in gospodarskega napredka.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Ljutomer. Tukajšnja osnovna šola je dne 15. avgusta t. l. priredila sodelovanjem glash. učiteljice gđc. Minka Zacherlove in ml. goslača gimnazijca g. Draga Šijanca iz Maribora v telovadnici prvi mladinski koncert, ki je po zaslugi našega neumorno delavnega učitelja-upravitelja g. Frana Zacherla imel prav dober uspeh.

Mladinski zbor učenk je s spremljevanjem klavirja ljubko in čuvstveno pel E. Adamičeve: »Trobentica«, »Na Jurjevo«, »Pri polžu«, »Ciganka« in »Uspavanka«; nadalje je pel: »Dekle in lilija« — Hladnikov dvospev, »Čergo moja« in »Potočara« — srbski narodni dvoglasno, »Berjeza« in »Vozle rečki« — ruski narodni, »Divja rožica« — Volaričev dvospev, »Rože za Marijo« — Premrljev dvoglasni zbor, »Istrske narodne« — Šantlov dvoglasni zbor, ob sklepu pa »Vesela pevka« — Hladnikov dvoglasni pevski valček.

Občudovanje občinstva je vzbudil 15-letni goslač g. Drago Šijanec. Sviral je dva težka komada: 1. Balada in poloneza »Vieuxtemps« in »Ciganski ples«. Imponira njegov mirni, a sigurni nastop, lahkota igranja in čistota tonov v najvišjih legah in najtežjih pasajah. Ako ostane vztrajen v stremljenju za popolnostjo, obeta nam prvovrstnega virtuozna na goslih. Nadebudnega goslača, ki ga je občinstvo navdušeno aklamiralo, pa tudi težje pevске točke je mojstrsko spremljevala na klavirju priznana pianistinja gđc. Minka Zacherlova, dočim je za lažje pevске točke oskrbovala »pratnjo« 11-letna učenka Tatjana Grosmanova.

Ako še omenim, da je bil ta prvi mladinski koncert ljutomerski dobro obiskan, in da je vsled tega podporno društvo osnovne šole zadovoljno z gmotnim učinkom, sem v glavnih potezah navedel vse potrebno. Vendar ne!

V dolžnost si štejem izreči v javnosti priznanje odličnemu narodnemu delavcu in dolgoletnemu buditelju in krepitelju narodne zavednosti tovarišu Franu Zacherlu. Polnih 35 let svojega službovanja je poleg uspešnega šolskega dela vežbal — največ v poznih nočnih urah — pevске zборе v Cezanjevcih, pri Mali Nedelji in v Ljutomeru, prirejal ljudske veselice, razne koncerte, gojil šolsko ter cerkveno ljudsko in umetno petje z najlepšimi uspehi, vse kot neplačano narodno-požrtvovalno delo. S tem je dajal tudi impulze mnogim tovarišem v domačem okraju, da so začeli že pred desetletji delovati na enak način. In če se je — ne morda dandanes, marveč že v predvojni dobi — upravičeno naglašalo, da je v ljutomerskem okraju narodna zavednost splošna in utrjena, bila je to samo naravna posledica Zacherlovega in njegovih posnemovalcev delovanja pri pevskih zborih. Idealno in vztrajno je deloval ta tovariš, dokler je bil čil in popolnoma zdrav, ne miruje pa tudi sedaj, ko mu je kap deloma ohromila levo roko; enak je junaškemu borcu, ki vztraja na braniku do skrajnosti. Njegovo uspešno narodno-kulturno delovanje zasluži najvišje odlikovanje! Čast — komur čast!

Cvetko.